

Балюк І.А.,
старший викладач
кафедри правового регулювання
економіки ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

РОЗВ'ЯЗАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОБЛЕМ ТЕРИТОРІЙ, ЩО ЗАЗНАЛИ РАДІОАКТИВНОГО ЗАБРУДНЕННЯ ВНАСЛІДОК ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ ТА ВИРОБНИЧІ КООПЕРАТИВИ

У наш час наявною є потреба розв'язання проблема комплексного соціально-економічного розвитку територій, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС, та місць компактного переселення громадян та створити умови для самозабезпечення самих громадян.

У Постанові Верховної Ради України «Про стан, заходи і перспективи подолання наслідків Чорнобильської катастрофи» [1] зазначається, що незважаючи на виконаний комплекс захисних заходів, окремі створені катастрофою проблеми не тільки не вирішені, а й у ряді випадків загострилися. Деструктивні тенденції в усіх сферах життєдіяльності, що виникли після аварії на Чорнобильській АЕС, вимагають вирішення питань соціальної адаптації та соціально-психологічної підтримки населення, постраждалого внаслідок Чорнобильської катастрофи. Для великої групи людей, які мешкають на радіоактивно забруднених територіях, залишається актуальним ризик заподіяння шкоди здоров'ю. Постійної уваги потребує контроль радіаційної ситуації. Соціально-економічні проблеми, зумовлені наслідками Чорнобильської катастрофи, поступово розв'язуються, але їх залишається ще багато.

Державні заходи забезпечуються з державного бюджету, але постійно спостерігається скорочення обсягів фінансування низки «чорнобильських» програм, про що наголошується у Рекомендаціях парламентських слухань на тему: «Сучасний стан та актуальні завдання подолання наслідків Чорнобильської катастрофи» [2]. Зменшується фінансування комплексного медико-санітарного забезпечення громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. Розміри компенсаційних виплат, доплат та допомоги не відповідають встановленим Законом України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» [3]. Загальмовано вирішення питання забезпечення житлом громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. Актуальним залишається питання

покращення пенсійного забезпечення інвалідів та учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС. Зазначене негативно позначається на соціально-психологічному стані людей, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, змушує їх звертатися до органів державної влади, які не завжди допомагають. Таке становище зумовлене об'єктивними та суб'єктивними причинами, серед яких недосконала державна політика у цій сфері, недостатність бюджетних коштів тощо.

Сучасний стан економіки не дозволяє прискорити подолання наслідків Чорнобильської катастрофи лише за рахунок держави та створює неможливими утримання місцевого населення за бюджетні кошти, а також забезпечення їх зайнятості. Потрібний пошук шляхів залучення місцевих громадян до самостійної участі у господарській діяльності спрямованої на відродження та розвиток територій, що зазнали радіоактивного забруднення. Цей процес має відбуватися з урахуванням інтересів громадян і держави.

Загальний концептуальний підхід спрямований на пасивне сприйняття громадянами державної допомоги (яка дійсно необхідна). Не передбачається заходів для створення умов залучення активної участі громадян. Великі інвестори не мають серйозної зацікавленості в такому напрямі роботи, оскільки неможливо швидко отримання прибутку.

Першочергово треба залучати місцеве населення, налагодити можливість їх залучення до господарської, підприємницької діяльності. Це буде корисним і для кожної окремої людини, і для суспільства. Населення постраждалих від Чорнобильської катастрофи територій може займатися господарською діяльністю, будівництвом, сільським господарством тощо, забезпечуючи власний добробут та допомагаючи суспільству. Відновлення місцевого господарства є вагомим джерелом поповнення чорнобильського фонду, який у перспективі за рахунок доходів має самофінансуватися.

У доповіді Генерального секретаря 2007 р. на 62 сесії Генеральної асамблеї Організації Об'єднаних Націй приділена увага кооперативам, їх ролі й місту у соціально-економічному розвитку та подолання бідності [4]. Кооперативи сприяють економічному та соціальному прогресу їх членів і допомагають створювати робочі місця, в усьому світі де функціонують. Забезпечуючи своїх членів сталим доходом і зайнятістю, особливо в віддалених районах, де державні ініціативи або ініціативи приватного сектору є недостатньо ефективними чи зовсім не вживаються, кооперативи

сприяють забезпеченню сталих засобів існування та загальному розвитку місцевих громад.

Кооперативи здійснюють свій вплив на зайнятість шляхом безпосереднього, опосередковано та стимулюючого створення робочих місць у наслідок здійснення економічної діяльності. Безпосереднє забезпечення зайнятості — створення робочих місць у самому кооперативах, що оплачують ці місця. Опосередковане забезпечення зайнятості — створення робочих місць в організаціях, які співпрацюють з кооперативами. Стимулююче — створення робочих місць у місцевій економіці за наслідками витрат заробітний платні та інших доходів, як отримані за працю у кооперативі. Кооперативи також сприяють зайнятості населення шляхом підготовки кадрів та розвитку підприємницьких навичок. У своїй діяльності вони орієнтуються не лише комерційними, а й соціальними цілями, чим забезпечують надійні механізми заохочення досягнення соціальних цілей як серед своїх членів, так і в оточуючому суспільстві. Важливою є роль кооперативів у забезпеченні трудової діяльності, адаптування до підприємницької діяльності, можливості бути активним учасником суспільних відносин, використання продуктивних можливостей для молоді, жінок, пенсіонерів, інвалідів, а також сприяти найшвидшому подоланню стихійного лиха, катастроф, конфліктів. Все зазначене може бути застосовано для розвитку територій, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Найудалішою формою залучення місцевого населення для господарської діяльності є виробничі кооперативи.

Кооператив займається господарською та іншою діяльністю на засадах самоврядування. Найголовнішою рисою кооперативу є мета його діяльності, що полягає в задоволенні потреб його членів. З одного боку, кооперативи сприяють розвитку ринкових відносин, а з другого — соціальній стабілізації у суспільстві. Діяльність виробничого кооперативу відрізняється від діяльності споживчого і обслуговуючого кооперативів, які також є кооперативною формою господарювання. Виробничий кооператив єдиний з-поміж інших кооперативів може займатися підприємницькою діяльністю. Схожість з акціонерним товариством, іншими товариствами заважає, з першого погляду, знайти суттєві відмінності між ними і виробничим кооперативом та виявити переваги кооперативної форми господарювання.

Держава має зорієнтувати громадян шляхом проведення роз'яснювальної діяльності про переваги виробничих кооперативів для зайняття господарською діяльністю. Розповсюдження інформації

про кооперативи та про їх досягнення у вирішенні соціально-економічних проблем наслідків Чорнобильської катастрофи має бути одним з напрямів діяльності та зафіксовано у чинному адміністративному законодавстві. Держава має враховувати діяльність кооперативів на довгострокову перспективу, встановити для них певні пільги. Не лише надавати допомогу кооперативному руху, а й виявляти та пропонувати нові сфери кооперативної діяльності.

Виробничий кооператив утворюється шляхом добровільного об'єднання фізичних осіб для спільної виробничої або іншої господарської діяльності на засадах їх обов'язкової трудової участі з метою одержання прибутку. Відповідно до ст. 7 Закону України «Про кооперацію» [5] мінімальна кількість членів кооперативу три особи. Членом та одночасно власником виробничого кооперативу можуть бути громадяни, іноземці та особи без громадянства, які досягли 16-річного віку і бажають взяти участь у його діяльності (ст. 10 Закону України «Про кооперацію»).

Законодавством не встановлено мінімальний розмір статутного капіталу, які потрібні для створення виробничого кооперативу. Виробничий кооператив це, насамперед, об'єднання людей і їхньої праці, а вже потім об'єднання капіталу, що становить матеріальну базу господарської діяльності виробничого кооперативу, причому мета одержання прибутку не є головною ознакою такої організації. Член виробничого кооперативу має у майні кооперативу свою частку, бере трудову участь у діяльності кооперативу й участь у його управлінні.

Власники здійснюють свої права щодо управління виробничим кооперативом безпосередньо або через уповноважені ними органи відповідно до статуту. Важливим у виробничому кооперативі є те, що при прийнятті рішень діє принцип один член кооперативу — один голос (ст. 15 Закону України «Про кооперацію»), на відміну від акціонерних та інших господарських організацій, де кількість голосів залежить від належної члену частки у майні організації. Усі члени кооперативу мають право одного голосу, й неможлива ситуація, коли один або кілька співвласників можуть нав'язати свою волю великому колективу співвласників.

До складу співвласників виробничого кооперативу окрім власників, які беруть участь у його виробничій діяльності, не можуть входити власники, які не беруть участь у виробничому процесі і не є членом трудового колективу, а до складу трудового колективу виробничого кооперативу окрім працівників-співвласників можуть залучатися наймані працівники (ст. 34 Закону України «Про кооперацію»).

Суттєвим недоліком чинного законодавства є відсутність у чинному законодавстві про кооперацію закріплення граничної кількості найманих працівників у виробничому кооперативі. Невизначеність кількості найманих працівників у виробничому кооперативі є прогалиною законодавства та потребує його виправлення.

Література

1. Постанова Верховної Ради України «Про стан, заходи і перспективи подолання наслідків Чорнобильської катастрофи» 18 квітня 2008 року № 276-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2008. — № 26. — Ст. 250.

2. Постанова Верховної Ради України «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Сучасний стан та актуальні завдання подолання наслідків Чорнобильської катастрофи» 21 травня 2009 року № 1368-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2009. — № 43. — Ст. 643.

3. Закон України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» 28 лютого 1991 року № 796-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. — 1991. — № 16. — Ст. 200.

4. Електронний ресурс: <http://www.un.org/russian/>

5. Закон України «Про кооперацію» від 10 липня 2003 р. № 1087-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2004. — № 5. — Ст. 35.

Мачуська І.Б.,

старший викладач кафедри
цивільного та трудового права
ДВНЗ «Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана»

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ В УКРАЇНІ: У КОНТЕКСТІ ПОДОЛАННЯ НАСЛІДКІВ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ

Здійснення земельної реформи в Україні зумовлює особливу актуальність удосконалення державного управління земельними ресурсами. Гармонійне поєднання чіткого визначення завдань і функцій органів управління земельними ресурсами є важливою складовою ефективного використання та охорони земельних ресурсів України. Багато вчених: В.С. Циплухіна [1, с. 5], О.Є. Євграфов [2, с. 9], О.П. Охрій [3, с. 7], О.І. Шапоренко [4, с. 12], на-